

कश्यपोऽसितो देवलो वा। पवमानः सोमः। उष्णिक्।

य इन्द्रोः पवमानस्यानु धामान्यक्रमीत्।

तमाहुः सुप्रजा इति यस्ते सोमाविधन्मन इन्द्रायेन्द्रो परि स्रव ॥ ९.११४.०१

पवमानस्य- पुनानस्य । इन्द्रोः- क्लेदनशीलस्य रसस्य । यः । धामानि- स्थानानि । अनु अक्रमीत्- अनुक्रामति अनुभवतीति भावः । यः । ते- तव । सोम- रस । मनः- चित्तम् । अविधत्- परिचरति । तम् । सुप्रजाः । इति । आहुः- अवदन् ॥१॥

ऋषे मन्त्रकृतां स्तोमैः कश्यपोद्धर्षयन्गिरः।

सोमं नमस्य राजानं यो जज्ञे वीरुधां पतिरिन्द्रायेन्द्रो परि स्रव ॥ ९.११४.०२

कश्यप- सूक्ष्मदर्शिन् । कश्यपः पश्यको भवति यः सर्वं परिपश्यतीति सौक्ष्म्यादिति ब्राह्मणम् । ऋषे- उपासक । मन्त्रकृतां स्तोमैः- मन्त्रस्तुतिभिः । गिरः- वचः । उद्धर्षयन् । यः । वीरुधां पतिः- वीरुत्पालकः । जज्ञे - जातः । सोमम्- तं सोमम् । नमस्य- नमस्कुरु ॥२॥

सप्त दिशो नानासूर्याः सप्त होतार ऋत्विजः।

देवा आदित्या ये सप्त तेभिः सोमाभि रक्ष न इन्द्रायेन्द्रो परि स्रव ॥ ९.११४.०३

सप्त दिशः- भूर्भुवरादिसप्तोद्दिष्टलोकाः । नानासूर्याः- एकस्यैवात्मसूर्यस्य सप्तलोकानुस्यूतसप्तरूपाणि । सप्त होतार ऋत्विजः- सप्तलोकगतात्मोपासकाः । ये । सप्त । देवा आदित्याः- भूर्भुवःसुवरादिगताखण्डप्रकृतिजा द्योतकाः । तेभिः- तैः सर्वैः । सोम- रस । अभि- अभितः । रक्ष- पालय ॥३॥

यत्ते राजञ्छृतं हविस्तेन सोमाभि रक्ष नः।

अरातीवा मा नस्तारीन्मो च नः किं चनाममदिन्द्रायेन्दो परि स्रव ॥ ९.११४.०४

राजन्- रञ्जक। सोम- रस। यत्। ते- तव। शृतम्- पक्वम्। हविः- चरुपुरोडाशादिकं
ध्यानभावनात्मकं वा हव्यमस्ति। तेन- अनेन। अभि- अभितः। नः- अस्मान्। रक्ष- पालय।
अरातिवा- शत्रुः। नः- अस्मान्। मा तारीत्- मा अतिक्रामतु। किं चन- किञ्चिदपि। मा आममत्-
मा हिंसीत् ॥४॥

Dr. Rangrajan